

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-3489 din 29.06. 2018
La nr.03/7680 din 27.06.2018

Ministerul Justiției

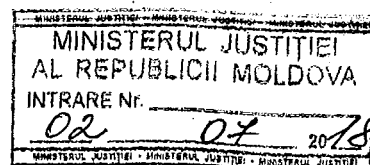
Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție asupra proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea nr.789/1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Codul de procedură civilă nr.225/2003, Codul de procedură penală nr.122/2003).

Anexa: 3file.

Director adjunct

Lidia CHIREOGLO

Ex.: V. Macovei
Tel.: /022/ 257-424

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO18/5177 din 29.06.2018

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea nr.789/1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Codul de procedură civilă nr.225/2003, Codul de procedură penală nr.122/2003)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.780/2001 privind actele legislative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al inițiativei legislative este Guvernul RM, iar autor nemijlocit este Ministerul Justiției, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art.6-11 din Legea nr.780/2001 privind actele legislative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;

- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."

La momentul efectuării expertizei anticorupție, se constată că, anunțul privind organizarea consultărilor publice, textul proiectului și nota informativă la acesta au fost publicate pe pagina web oficială a Ministerului Justiției, cu respectarea termenului legal de 10 zile lucrătoare, fiind astfel asigurat dreptul persoanelor interesate de a se expune pe marginea proiectului dat.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative: „Scopul proiectului de lege este amendarea cadrului legislativ în partea ce ține de:

- instituirea criteriilor de calitate a hotărârilor judecătorești;
- modificarea termenului de exercitare a apelului în procedură civilă;
- modificarea temeiurilor de inadmisibilitate a recursului în materie penală;
- asigurarea publicității ședințelor de judecată prin examinarea recursului în materie penală cu participarea părților;
- excluderea competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ;
- instituirea în procedura civilă a recursului în interesul legii;
- ajustarea cadrului legal la hotărârile Curții Constituționale.

Analizând prevederile proiectului se constată că acestea corespund textului notei informative.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesele statului în asigurarea calității hotărârilor judecătorești, precum și ale justițiabililor în ceea ce privește asigurarea dreptului la apel și/sau un recurs efectiv, asigurarea publicității ședințelor de judecată etc.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, proiectele de acte legislative sunt însoțite de "nota informativă care include:

- a) condițiile ce au impus elaborarea proiectului, inclusiv necesitatea armonizării actului legislativ cu reglementările legislației comunitare, finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări;
- b) principalele prevederi, locul actului în sistemul legislației, evidențierea elementelor noi, efectul social, economic și de altă natură al realizării lui;
- c) referințele la reglementările corespondente ale legislației comunitare și nivelul compatibilității proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză."

Nota informativă stabilește necesitatea și temeiul elaborării proiectului, prezintă argumentarea de rigoare, analizează principalele prevederi și evidențiază elementele noi aduse în legislația națională, în conformitate cu art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative.

Potrivit notei informative: „Proiectul legii cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative a fost elaborat în vederea realizării obiectivelor trasate în:

- Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană în perioada 2017-2019;
- Direcțiile strategice de acțiune în sectorul judiciar („Mica Reformă a Justiției”).

Potrivit autorului: „Asigurarea calității hotărârilor judecătorești reprezintă una din sarcinile principale ale judecătorilor în procesul de înfăptuire a justiției și constituie o garanție a dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Totodată, motivarea hotărârii judecătorești constituie o garanție pentru părți în fața eventualului arbitriju judecătoresc, precum și singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a se putea exercita controlul judiciar, circumscriindu-se astfel noțiunii de proces echitabil în condițiile prevăzute de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.”

1.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.20 lit.d) al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, nota informativă trebuie să conțină "d) fundamentarea economico-financiară în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură".

Potrivit notei informative: „Proiectul nu necesită cheltuieli suplimentare din contul bugetului de stat.”

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.19 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative "textul proiectului de act legislativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

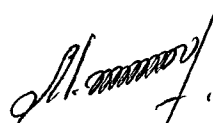
c) se utilizează termeni adecvați [...] și de o largă circulație; [...]

e) terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia; [...]

g) se evită folosirea [...] cuvintelor și expresiilor [...] neutilizabile și/sau cu sens ambiguu;

h) se evită tautologiile juridice; [...]"

Textul proiectului corespunde tehnicii legislative și normative, regulilor limbajului și expresiei juridice.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte legislative sau normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul nu conține reglementări ce se referă nemijlocit la activitatea agenților publici și/sau a entităților publice.

Din punct de vedere procedural, proiectul prevede:

- obligativitatea instanței de a motiva hotărârile judecătorești, astfel încât să permită participanților la proces să înțeleagă motivele pe care se întemeiază și să reflecte respectarea de către judecător a principiilor dreptului la un proces echitabil;
- obligativitatea instanței de a redacta hotărârea într-un limbaj clar, simplu și accesibil pentru a putea fi înțeleasă, cu invocarea coerentă, consecventă și lipsită de ambiguitate a tuturor motivelor;
- excluderea competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ.

De asemenea, proiectul prevede dreptul Avocatului Poporului, Consiliului Uniunii Avocaților din Republica Moldova, președintelui Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție să poată cere Curții Supreme de Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Concluzia expertizei

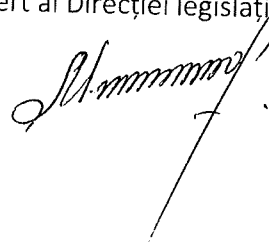
Proiectul este elaborat de către Ministerul Justiției și are ca scop amendarea cadrului legislativ în vederea instituirii criteriilor de calitate a hotărârilor judecătorești; modificării termenului de exercitare a apelului în procedură civilă; modificării temeiurilor de inadmisibilitate a recursului în materie penală; asigurării publicității ședințelor de judecată prin examinarea recursului în materie penală cu participarea părților; excluderii competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ; instituirii în procedura civilă a recursului în interesul legii; ajustării cadrului legal la hotărârile Curții Constituționale

Promovarea proiectului se realizează cu respectarea rigorilor în ceea ce privește transparența în procesul decizional. Prin proiect se promovează interesele statului în asigurarea calității hotărârilor judecătorești, precum și ale justițiabililor în ceea ce privește asigurarea dreptului la apel și/sau la un recurs efectiv, asigurarea publicității ședințelor de judecată etc.

În proiect nu au fost identificate deficiențe care dau naștere factorilor de risc și riscurilor de corupție.

29.06.2018

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Vera MACOVEI, Inspector

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'V. Macovei', written over the printed name of the expert.

**Sinteza obiecțiilor și propunerilor
la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative
(aspecte de procedură civilă și penală)**

Nr.	Autoritatea emitentă	Obiecțiile și propunerile prezentate	Opinia Ministerului Justiției
1.	Judecătoria Cahul	Lipsa propunerilor și completărilor.	
2.	Judecătoria Drochia	<p>- Se susțin prevederile proiectului privind instituirea criteriilor de calitate a hotărârilor judecătorești, scopul final fiind garantarea dreptului la un process echitabil. La fel, motivarea hotărârilor, redactarea lor într-un limbaj clar, este necesară pentru înțelegerea lor de către participanții la proces.</p> <p>- Se consideră corectă modificarea termenului de exercitare a apelului în procedura civilă, deoarece în practică sunt cazuri în care părțile, deși au primit copia hotărârii judecătorești, au pierdut dreptul de exercitare a apelului datorită faptului calculării termenului de la data pronunțării și nu de la data comunicării acesteia.</p> <p>- Este rezonabilă excluderea competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicative, deoarece sarcina principală a instanței supreme este de a asigura aplicarea uniformă și interpretarea corectă a legii.</p> <p>- Se susține ajustarea cadrului legal la hotărârile Curții Constituționale.</p>	
3.	Judecătoria Comrat	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
4.	Judecătoria Chișinău	<p>Avizează pozitiv proiectul cu excepția modificărilor propuse la art. 362 alin. (1) din CPC.</p> <p>Se consideră că prin modificarea propusă în care cuvintele „de la data pronunțării” se substituie cu cuvintele „de la data comunicării” reglementarea noțiunii de comunicare devine vagă. La fel, ar veni în contradicție și cu prevederile art. 236 alin. (5) și art. 102 alin. (7) din CPC.</p> <p>Mai mult, prin ultimele modificări la CPC s-a urmărit inclusiv îmbunătățirea mecanismului de comunicare a actelor și s-au întreprins măsuri pentru a realiza drepturile efective ale părților, iar prin modificarea propusă</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Din proiect a fost exclusă propunerea de amendare a art. 362 alin. (1) din CPC.</p>

		la art. 362 alin. (1) CPC s-ar încălca dreptul persoanei la examinarea cauzei într-un termen rezonabil.	
5.	Curtea de Apel Bălți	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
6.	Curtea de Apel Comrat	<p>La Art. II. p. 3. modificările propuse în art. 362 alin. (1) din Codul de procedură civilă ce țin de substituirea cuvintelor „de la data pronunțării” cu cuvintele „de la data comunicării” nu sunt necesare din următoarele considerente:</p> <p>Conform art. 362 aliniatele (1) și (3) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.</p> <p>Repunerea în termen de apel se face de către instanța de apel în cazurile și în ordinea prevăzute de art.116.</p> <p><i>Din textul de lege menționat rezultă că, atât pentru partea care a fost prezentă la pronunțarea dispozitivului hotărârii, cât și pentru partea care nu a fost prezentă la pronunțarea dispozitivului hotărârii, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii.</i></p> <p>În sensul celor expuse se mai menționează, că legislatorul a stabilit calcularea curgerii termenului contestării de la momentul <i>pronunțării dispozitivului hotărârii</i> în scopul optimizării timpului examinării cauzelor civile pentru respectarea principiului <i>rațiunii</i>, stabilit în art. 4 CPC și în § 1 art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a libertăților fundamentale.</p> <p>Totodată dispozițiile art.362 alin. (3) Cod de procedură civilă, constituie o garanție a dreptului de apărare, legiuitorul urmărind că, persoanele, care din motive întemeiate au omis termenul de apel, pot fi repuse în termen de către instanța de apel, în baza cererii care se examinează în ședința de judecată.</p> <p>În conformitate cu art. 116 Cod de procedură civilă alin.(1), (3) și (4), persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță.</p> <p>De aceea considerăm că nu este justificată argumentarea soluției de modificare pentru motivul invocat în Nota informativă.</p> <p>Or, prin prisma propunerilor art. 362 alin. (3) și art. 116 CPC, partea care a omis motivat termenul de atac cu apel poate fi repusă în termen.</p>	<p><i>Se acceptă</i></p> <p>Din proiect a fost exclusă propunerea de amendare a art. 362 alin. (1) din CPC.</p>

7.	Curtea de Apel Chișinău	<p>Conceptual proiectul prezentat este susținut.</p> <p>În același timp, cu privire la modificarea art. 239 al. 3 CPC și art. 384 al. 4² CPP, Curtea de Apel Chișinău consideră că sintagma "<i>hotărârea judecătorească/sentința instanței se redactează într-un limbaj clar, simplu și accesibil</i>" urmează a fi redactată deoarece în opinia instanței această prevedere creează confuzii de interpretare ținând cont de faptul că în foarte multe cazuri unele argumentele din partea motivată a actului judecătoresc expuse într-un limbaj juridic pentru unele categorii de participanți la proces este clar, simplu și accesibil <i>însă</i> pentru unele categorii de participanți la proces și anume cei din categoria non-juriștilor aceiași hotărâre expusă în același limbaj ar putea să nu fie afiș de simplă, clară și accesibilă deoarece aceștia nu ar putea să pătrundă în profunzimea detaliilor și aspectelor juridice, deoarece o astfel de perspicacitate vine doar după mulți ani de formare și practică.</p> <p>Adițional, în opinia prezentată se regăsesc și alte propuneri privind modificarea legislație procesual penale însă acestea nu formează obiectul prezentului proiect.</p>	<p><i>Nu se acceptă</i></p> <p>O motivare și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil.</p> <p>Calitatea hotărârii judecătorești nu poate fi construită prin raportare la nivelul cunoștințelor juridice ale părților din proces.</p> <p>În același timp, coerența, claritatea, lipsa de ambiguități și de contradicții constituie elemente inerente în redactarea unei hotărâri judecătorești fapt care contribuie la înțelegerea acestora de către justițiabili.</p>
8.	Curtea Supremă de Justiție	<p>Curtea Supremă de Justiție a analizat vigilent proiectul de lege înaintat spre avizare, având în vedere că acesta, în mare parte, aduce atingere competenței funcționale a instanței supreme, care se propune a fi modificată prin amendarea cadrului legal de profil cu unele institute procedurale noi, pe de o parte, și cu excluderea altora deja existente, pe de altă parte.</p> <p>În linii generale, intenția de a racorda cadrul legal național la cel european și realizarea obiectivelor trasate prin <i>Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2017 – 2019 și Direcțiile strategice de acțiuni în sectorul judiciar</i>, se susține integral de către Curtea Supremă de Justiție, totuși, în opinia noastră, pentru atingerea acestor scopuri, nu urmează a fi desființate mecanismele existente la nivel național cu privire la unificarea practicii judiciare, implicit prin diminuarea rolului de unificator, pe care îl deține în acest sens Curtea Supremă de Justiție.</p>	

	<p>1. Modificările propuse de autorul proiectului, în partea ce se referă la excluderea și abrogarea mai multor sintagme din Legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție și Codurile de procedură penală și civilă, prin care se intervine în competența Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ, <u>se avizează negativ</u>, pentru considerentele expuse în contextul ce urmează.</p> <p>Într-un prim aspect, Curtea relevă că, după cum se învederează din propunerile înaintate spre avizare, prin același proiect, pe de o parte se tinde spre instituirea unor criterii de calitate a hotărârilor judecătorești, iar pe de altă parte, se dorește excluderea atribuției principale a instanței supreme de a coordona și echilibra acest proces, pentru ca decizia judecătorească într-un final să fie percepută ca fiind rezultatul unei aplicări corecte și unitare a normelor legale.</p> <p>În acest sens, se notează că, în mare parte, calitatea hotărârilor judecătorești poate fi afectată de schimbările prea dese ale legislației, de redactarea sau conținutul neclar al legilor sau de un cadru procedural insuficient, care necesită a fi urmat de niște explicații de rigoare, emise de autorități competente îndrituite cu atare atribuții în baza legii.</p> <p>Pentru identitate de rațiuni, Curtea Constituțională a Republicii Moldova în jurisprudența sa, a amintit că: „... <i>având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea Europeană a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Deși certitudinea în redactarea unei legi este un lucru dorit, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunțată în Cauza S.W. împotriva Regatului Unii).</i>”</p> <p>Prin urmare, nu susținem <i>in integrum</i> argumentele expuse în <i>Nota informativă</i> de promotorii acestui proiect de lege, în partea în care se afirmă că Curtea Supremă de Justiție, prin hotărârile explicative elaborate,</p>	<p>1. Nu se acceptă</p> <p>Este de necontestat faptul că rolul principal al Curții Supreme de Justiție este de a asigura coerența jurisprudenței pe întreg teritoriul țării. În același timp, respectiva coerență și unificare a practicii judiciare urmează a fi asigurată prin hotărârile pronunțate de aceasta în cauze individuale.</p> <p>Potrivit Comisiei de la Veneția, adoptarea de către instanța supremă a unor ghiduri de practică obligatorii pentru jurisdicțiile inferioare, situația întâlnită în câteva țări post-sovietice, ridică probleme în această privință (Raportul privind independența sistemului judiciar. Partea I: Independența judecătorilor).</p> <p>În raportul enunțat, Comisia a reținut că într-un sistem care are la bază independența judiciară, instanțele superioare asigură coerența jurisprudenței pe întreg teritoriul țării prin hotărârile pronunțate de acestea în cauze individuale. Instanțele inferioare, fără a fi ținute în mod formal să respecte precedentele judiciare în țările cu sistem de drept continental, spre deosebire de situația din țările cu sistem common-law, tind să se conformeze la principiile enunțate în cuprinsul deciziilor instanțelor superioare pentru a evita ca hotărârile lor să fie anulate în căile de atac. Mai mult, norme procedurale speciale pot</p>
--	---	--

	<p>interpretează extensiv normele primare ale legii, arogându-și în atare mod rolul de legiuitor. Afirmatiile date sunt lipsite de suport factologic, fiind contrare scopului general urmărit de instanța supremă, ca unificator al practicii judiciare. Mai mult ca atât, Vă informăm că, la stabilirea temei pentru generalizarea practicii judiciare și adoptarea unei hotărâri explicative se țin cont doar de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • actualitatea problemei pentru practica judiciară; • necesitatea tratării problemei din punct de vedere doctrinar; • existența unei practici neuniforme a instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor omogene; • existența unei norme legislative care generează diferite interpretări în aplicare; • informația statistică privind calitatea îndeplinirii justiției pe segmentul dat. <p>Din lecturarea hotărârilor explicative, adoptate până acum de Plenul Curții Supreme, rezultă cu claritate că acestea vizează doar chestiuni de drept generatoare de practică neunitară și nicidecum nu țin de niște interpretări <i>in abstracto</i> și extensive a normelor legale, după cum pledează autorul proiectului.</p> <p>În prezent, trebuie să recunoaștem că instanțele naționale mai sunt afectate de viciul hotărârilor diferite pronunțate asupra unor situații similare. De aceea, în vederea remedierii acestei probleme, Curtea Supremă de Justiție, exercitându-și rolul de asigurare a aplicării uniforme și interpretării corecte a prevederilor legale, întreprinde anual mai multe măsuri de rigoare, printre care se regăsește și elaborarea hotărârilor explicative adoptate de Plen.</p> <p>În legătură cu cele expuse, vom consemna că, lipsa de unitate a practicii judiciare rămâne a fi o problemă a justiției care în permanență va constitui temei de îngrijorare din partea autorităților și chiar a întregii societăți. Prin urmare, în vederea contracarării acestui fenomen, autoritățile urmează a folosi toate mijloacele și mecanismele funcționale existente, dar nicidecum viceversa.</p> <p>Principiul legalității care guvernează desfășurarea unui proces, fie acesta civil, sau penal, transpune ideea că în desfășurarea acestuia instanțele se vor ghida de normele unanim recunoscute ale dreptului național și internațional, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, de</p>	<p>asigura coerența dintre diferite nivele ale sistemului de instanțe (par. 71)</p> <p>În Opinia asupra proiectului de lege privind sistemul judecătorec în Ucraina (CDL-INF(2000)5 secțiunea intitulată „Înființarea unui sistem de instanțe strict ierarhizat”), Comisia de la Veneția a subliniat că acordarea Curții Supreme și, în condiții mai restrictive, Plenului posibilitatea de a adresa instanțelor de rang inferior „recomandări/explicații” în probleme de aplicare a legislației, nu este de natură să favorizeze apariția unei puteri judecătorești cu adevărat independente în Ucraina, ba mai mult implică riscul ca judecătorii să se comporte ca funcționarii publici, care primesc ordine de la superiorii lor.</p>
--	---	---

prevederile Constituției Republicii Moldova și de actele normative în vigoare, iar prin elaborarea hotărârilor explicative de către Plenul Curții Supreme nicidecum nu se urmărește arogarea unor atribuții improprii instanței supreme, ci invers explicarea și facilitarea aplicării normei legale, pentru o mai bună înțelegere a acesteia.

Justiția trebuie să fie un factor esențial de echilibru și stabilitate socială în oricare stat de drept, iar realizarea acestui deziderat nu este posibil fără asigurarea caracterului unitar al practicii judecătorești. Principiul constituțional al egalității cetățenilor în fața legii este grav afectat dacă în aplicarea uneia și aceleiași legi, soluțiile instanțelor judecătorești sunt diferite și chiar contradictorii.

În același timp, se reamintește că practica judiciară neunitară, este sancționată explicit și prin hotărârea CtEDO în cauza *Beian c României* din 6 decembrie 2007, (nr. 1) (Cererea nr. 30658/05), unde Curtea Europeană a statuat că:

„ ... divergențele de jurisprudență constituie, prin natură, consecința inerentă a oricărui sistem judiciar care se bazează pe un ansamblu de instanțe de fond având autoritate asupra competenței lor teritoriale. Cu toate acestea, rolul unei instanțe supreme este tocmai acela de a reglementa aceste contradicții ale jurisprudenței (Zielinski și Pradal și Gonzales și alții împotriva Franței [GC], nr. 24846/94 și 34165/96 la 34173/96, paragraful 59, CEDO 1999-VII).

Prin urmare, însuși Curtea Europeană a evidențiat că faptul generator de incertitudine juridică urmează a fi înlăturat prin aplicarea corectă și justă a normelor de drept, ceea ce în prezent se realizează cu succes prin liniile directorii cuprinse în Hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție asupra chestiunilor de drept ce necesită a fi interpretate pe această cale.

Este indubitabil faptul că, unificarea practicii naționale se realizează, în principal, prin propria practică judiciară a Curții Supreme de Justiție, ca instanță de recurs, care însă este suplinită și de hotărârile adoptate de Plenul Curții Supreme, întrucât pentru a eficientiza procesul de unificare a practicii judiciare, este importantă asigurarea rapidă și promptă în dezlegarea unor chestiuni de drept.

Din toate cele expuse supra, este evident că Curtea Supremă de Justiție, în calitate de instanță supremă, este cu prioritate responsabilă de interpretarea și aplicarea corectă și unitară a legii de către toate instanțele judecătorești pe întreg teritoriul țării, atribuție ce trebuie menținută și în continuare.

În acest sens, ne exprimăm opinia fermă că, prin modificările legislative promovate prin prezentul proiect și intervenirea în competența funcțională a Curții Supreme de Justiție, pentru a exclude atribuția de adoptare a hotărârilor explicative, nu va spori calitatea actului justiției după cum se pretinde, dar se va reduce considerabil.

Nu raliem nici opiniei expuse de autorul proiectului, precum că, prin elaborarea hotărârilor explicative, Curtea Supremă ar exercita o ingerință în actul justiției întocmit de instanțele ierarhic inferioare orientându-le spre soluția ce urmează a fi adoptată. Opinia respectivă este vădit greșită, or prin explicarea unor chestiuni de drept, se urmărește exact inversul celor insinuate, adică ghidarea judecătorilor și orientarea lor spre adoptarea unei soluții corecte pe caz, pentru excluderea unui precedent neunitar.

Nu raliem nici opiniei expuse de autorul proiectului, precum că, prin elaborarea hotărârilor explicative, Curtea Supremă ar exercita o ingerință în actul justiției întocmit de instanțele ierarhic inferioare orientându-le spre soluția ce urmează a fi adoptată. Opinia respectivă este vădit greșită, or prin explicarea unor chestiuni de drept, se urmărește exact inversul celor insinuate, adică ghidarea judecătorilor și orientarea lor spre adoptarea unei soluții corecte pe caz, pentru excluderea unui precedent neunitar.

2. Pe lângă cele consemnate supra, Curtea dorește să evidențieze faptul că, nu susține nici modificările propuse pentru art. 433 alin. (1) din Cod de procedură penală, în următoarea redacție:

„(1) Recursul se judecă în ședință de judecată, cu citarea părților, a căror neprezentare nu împiedică examinarea.”

Raționamentele care stau la baza acestei modificări legislative sunt contrare scopului anterior exprimat de legislator, la instituirea procedurii scrise pentru Curtea Supremă de Justiție, care urmărea să răspundă unor cerințe actuale, precum accelerarea duratei procedurilor penale, simplificarea acestora și crearea unei practice unitare, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în acest aspect.

Or, pornind de la premiza că recursul ordinar se judecă de Curtea Supremă de Justiție împotriva hotărârilor instanțelor de apel. În conformitate cu art. 434 din CPP instanța de recurs, judecând recursul, verifică doar în baza actelor din dosar și în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii atacate, sub aspectul erorilor de drept, fără a administra probe noi.

2. Nu se acceptă

Examinînd prevederile procesual-penale naționale în materia recursului ordinar, se atestă că temeiurile de declarare a acestuia nu se rezumă doar la o examinare strictă a aspectelor de drept ci implică și o examinare a aspectelor de fapt.

Astfel, temeiul „*nu au fost întrunite elementele infracțiunii sau instanța a pronunțat o hotărîre de condamnare pentru o altă faptă decît cea pentru care condamnatul a fost pus sub învinuire*” sau „*faptei săvîrșite i s-a dat o încadrare juridică greșită*” determină o examinare a tuturor circumstanțelor săvîrșirii faptei care

Procedura scrisă la judecarea recursului ordinar și în anulare este condiționată de temeiurile și motivele invocate în recurs. Toate motivele de drept recurentul are posibilitatea să le expună în recursul declarat, iar părții adverse, căreia i se trimite copia recursului, i se oferă dreptul să-și expună în scris poziția vizavi de acesta.

Totodată, reiterăm că, Curtea Supremă, în urma judecării recursului, apreciază doar temeinicia argumentelor invocate referitoare la problemele de drept procesual ori material-penal.

Un alt argument, care a stat la baza susținerii instituirii procedurii scrise la Curtea Supremă, s-a referit la aceea că, din reglementările imperative ale legislației în vigoare prin care s-a statuat că pe tot parcursul desfășurării procesului penal bănuitul/invinuitul/inculpatul este asistat de un apărător, care îi reprezintă interesele în fața instanței de judecată și care îi acordă asistență juridică prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege, se prezumă că, partea ori apărătorul în interesele persoanei ce o reprezintă este capabil de a-și argumenta poziția sa, în formă scrisă, atunci când întocmește un recurs ori o referință la acesta.

Din alt punct de vedere, odată cu implementarea procedurii scrise la nivelul Curții Supreme, a fost posibil și examinarea mai rapidă a recursurilor, astfel economisindu-se timp pentru alte activități precum generalizarea practicii judiciare existente și acordarea asistenței la aplicarea legislației judecătorilor din prima instanță și Curțile de apel.

Legislația altor state, și anume, a Greciei, Franței, Irlandei, Estoniei, SUA, Danemarckii, permite instanței judecătorești superioare, să organizeze în formă exclusiv scrisă procesul de examinare a cauzei fără utilizarea ședințelor cu participarea directă a părților.

În mod similar, se desfășoară și procedura de efectuare a actelor procesuale în fața Curții Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, care prevede posibilitatea părților de a adresa Curții plângerea doar în formă scrisă și în forma tip prestabilită precum și să prezinte grefei toate actele complimentare. Procesul în fața Curții are loc în formă scrisă și doar la necesitate și la decizia judecătorilor Curții se organizează audieri a părților.

Având în vedere cele menționate supra, apreciem că, instituirea examinării cauzelor penale în procedura de recurs, la nivelul Curții Supreme de Justiție, este o măsură vădit neargumentată și nu necesită a fi implementată de către legislator, după cum propune autorul proiectului, totodată pentru că, obiectivul Strategiei de reformare a sectorului justiției este edificarea unui

condiționează asigurarea dreptului părților de a pleda în fața instanței de recurs.

	<p>sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.</p> <p>3. La art. II (<i>Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30.05.2003 (în vigoare 12.06.2003) Republicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 130-134 art.415 din 21.06.2013</i>):</p> <p>3.1. la punctul 1, având în vedere că art. 17 din Codul de Procedură Civilă vizează activitatea Curții Supreme de Justiție de unificare a practicii judiciare prin emiterea hotărârilor explicative, Curtea reiterează poziția sa expusă mai sus.</p> <p>3.2. la punctul 2, reieșind din considerentul că redacția nouă a art. 239 Cod de Procedură Civilă propusă de către autoul proiectului vine să instituie noi cerințe față de hotărârea judecătorească sub aspectul motivării, clarității și accesibilității, Curtea avizează pozitiv modificările propuse.</p> <p>Totodată, Curtea consideră oportună modificarea textului art. 239 alin. (2) Cod de Procedură Civilă propus de autor, după cum urmează : înlocuirea cuvintelor „ să reflecte respectarea de către judecător a principiilor”, cu cuvintele „să reflecte principiile”.</p> <p>3.3. la punctul 3, modificarea momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului „de la data comunicării” dispozitivului hotărârii, în viziunea Curții, va afecta continuitatea și previzibilitatea procesului civil. În nota informativă, autorul proiectului invocă că „<i>în practică se atestă situații în care părțile, deși au primit copia hotărârii judecătorești, au pierdut dreptul de exercitare a apelului din considerentul calculării termenului de la data pronunțării și nu de la data comunicării acesteia</i>”. În viziunea Curții, acest argument este lipsit atât de substrat factologic cât și de suport legal.</p> <p>Potrivit reglementărilor existente la ora actuală (art 236 alin. (4) Cod de Procedură Civilă), copia dispozitivului hotărârii se expediază în adresa persoanelor neprezente la pronunțarea acesteia, pentru informare. Totodată, momentul comunicării acesteia nu produce vreun efect asupra termenelor de procedură (apel). În prezent, legea procesual-civilă acordă părților și altor participanți la proces posibilitatea depunerii unei cereri de apel prealabile (art. 365 alin. (1¹) Cod de Procedură Civilă) și totodată, instituie reguli stricte și concise cu privire la citare. Astfel, în conformitate cu art. 102 alin. (4¹) Cod</p>	<p>3.1. Nu se acceptă. A se vedea cele menționate la pct.1.</p> <p>3.2. Se acceptă modificările propuse.</p> <p>3.3. Se acceptă Din proiect a fost exclusă propunerea de amendare a art. 362 alin. (1) din CPC.</p>
--	---	--

de Procedură Civilă „Participanții la proces înștiințați în mod legal o dată nu pot invoca necitarea lor pentru efectuarea actelor de procedură la o dată ulterioară”. Raportând norma legală enunțată la propunerea autorului proiectului de lege de a determina momentul începerii curgerii termenului de declarare a apelului, în dependență de momentul comunicării dispozitivului hotărârii contestate, Curtea consideră că acest fapt va afecta negativ cursul procesului civil, în situația în care curgerea termenului de procedură va depinde în exclusivitate de conduita unei părți sau participant la proces.

Curtea amintește că instanțele de judecată la judecarea cauzelor civile, în baza principiilor contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale, sunt obligate să creeze condițiile necesare pentru exercitarea drepturilor procedurale de către părți și participanții la proces (art. 26 Cod de Procedură Civilă). Totodată, legea instituie obligația părților și participanților la proces de a se folosi cu bună-credință de drepturile sale procedurale (art. 56 alin. (3) Cod de Procedură Civilă). Prin urmare, din momentul dobândirii calității procesuale (statutului procesual) și informării acesteia despre examinarea unei cauze civile, persoana urmează să-și asume un rol activ în derularea procesului, să se intereseze despre soarta cauzei deduse judecării și despre soluția instanței asupra acesteia. Curtea Europeană a arătat că revine în primul rând celor interesați să depună orice diligență pentru protejarea propriilor interese (cauza Agapito Maestre Sanchez c. Spaniei, nr. 29608/02, hotărârea din 04 mai 2004).

La fel, în viziunea Curții, modificarea momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului în sensul propus de autorul proiectului, va crea o incertitudine cu privire la momentul expirării termenului de declarare a apelului și respectiv, o dificultate la determinarea momentului devenirii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești. Respectiv, acest fapt va avea repercusiune negativă asupra eventualelor efecte ale hotărârii judecătorești (exclusivitate, incontestabilitate, executorialitate, prejudicialitate, obligativitatea).

Curtea reține că din momentul intrării în vigoare a Legii pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 155 din 05 iulie 2012 (30 noiembrie 2012), în ceea ce ține de momentul începerii curgerii termenului de declarare a apelului, s-a stabilit o practică jurisprudențială clară pe marginea chestiunii respective. În situația în care termenul de procedură este omis din motive întemeiate, titularul dreptului are la dispoziție mecanisme menite să asigure exercitarea

drepturilor procedurale (repunerea în termenul de procedură omis, art. 116 Cod de Procedură Civilă).

Curtea consideră inconsecvente acțiunile autorului proiectului de modificare a momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului, or prin respectivele modificări are loc restabilirea situației existente de până la adoptarea Legii nr. 155 din 05 iulie 2012, act normativ elaborat la inițiativa aceluiași autor – Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Pentru considerente expuse mai sus, Curtea **avizează negativ** propunerea privind modificarea momentului începerii curgerii termenului de declarare a apelului.

3.4. **la punctul 4**, autorul proiectului propune introducerea „Recursului în interesul legii” în calitate de mijloc de asigurare interpretare și aplicare uniformă a legii de către instanțele judecătorești.

Studiind prevederile cuprinse în proiectul de Lege (art. 453¹-453⁴), Curtea nu poate să nu constate o incoerență între argumentele invocate de către autorul pe marginea excluderii competenței Curții Supreme de Justiție în emiterea hotărârilor explicative și textul de lege propus spre avizare cu privire la recursul în interesul legii. Pe de o parte, autorul proiectului de lege pretinde că hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție (care au caracter de îndrumare și nu sînt obligatorii pentru instanțele judecătorești) pot afecta independența judecătorilor din cadrul instanțelor inferioare, pe de altă parte, textul de lege propus de autor prevede că decizia emisă în urma soluționării recursului în interesul legii, **este obligatorie** (art. 453⁴).

În nota informativă la proiectul de lege autorul menționează că recursul în interesul legii nu este o cale de atac, prin urmare, Curtea consideră impropriu utilizarea în art. 453³ alin. (1) a sintagmei „se judecă”.

La fel, autorul proiectului menționează că „unificarea practicii judiciare urmează a fi asigurată de instanța superioară prin hotărârile pronunțate pe **cauze individuale**”. Astfel, în situația în care recursul în interesul legii nu este o cale de atac, nu este clar în ce măsură deciziile emise în urma examinării recursului în interesul legii pot fi considerate ca fiind „hotărâri pronunțate pe cauze individuale”.

Deși autorul pretinde că recursul în interesul legii „are ca scop asigurarea interpretării și aplicării unitare a legilor, în urma unei analize a actelor judecătorești prin care s-au dat soluții diferite”, Curtea menționează că în prezent, activitatea de elaborare a hotărârilor explicative este realizată de

3.4. Nu se acceptă

Recursul în interesul legii este conceput ca un mijloc procedural menit să contribuie la interpretarea și aplicarea unitară a legii.

Acesta constituie un instrument procedural prin care se asigură unificarea practicii judiciare, prin dezlegarea unor probleme de drept de către instanța supremă.

Recursul nu are efecte asupra situației părților din proces, ci are ca scop asigurarea interpretării și aplicării unitare a legilor, în urma unei analize a actelor judecătorești prin care s-a dat soluții contradictorii.

Nu poate fi împărtășită opinia potrivit căreia soluțiile date prin „recursul în interesul legii” vor fi similare cu cele ale hotărârilor explicative date în prezent.

Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești irevocabile.

		<p>către Plen și structurile interne ale Curții Supreme de Justiție, are la bază studierea/ cercetarea actelor judecătorești prin care s-au dat soluții diferite.</p> <p>Astfel, având în vedere cele expuse mai sus, Curtea consideră că mecanismul de interpretare și aplicare uniformă a legii de către instanțele judecătorești (Recursul în interesul legii) propus de autor, constituie aceeași activitate de unificarea practicii judiciare realizată în prezent, cu succes de către Curtea Supremă de Justiție prin emiterea hotărârilor explicative. Mai mult decât atât, având în vedere că recursul în interesul legii nu este o cale de atac, iar deciziile emise în urma examinării acestuia în esență constituie aceleași hotărâri explicative, Curtea constată că caracterul obligatoriu al acestora poate crea pericolul afectării independenței judecătorilor instanțelor.</p> <p>Pentru considerentele enunțate, Curtea avizează negativ propunerea privind introducerea capitolului XXXIX¹ Recursul în interesul legii.</p>	
9.	Procuratura Generală	<p>La art. II. Cu referire la propunerile de modificare și completare a Codului de procedură civilă.</p> <p>1. Conform art.5 lit.j) al Legii cu privire la Procuratură nr. 3 din,25.02.2016, Procuratura „în cazul neînceperii sau al încetării urmăririi penale, în condițiile legii, intenționează acțiunea civilă și participă la examinarea acesteia”, astfel, în vederea aducerii în concordanță a prevederilor proiectului propus spre avizare cu cadrul juridic existent, considerăm oportun de a include la art. 453/1 din proiect, Procurorul General ca subiect în drept să depună recursul în interesul legii.</p> <p>2. În conformitate cu prevederile art. 40 alin.(2) lit.c) din Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură președintele Uniunii Avocaților „semnează actele Consiliului Uniunii Avocaților ”, din acest raționament propunem substituirea sintagmei „Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova” de la art. 453/1 cu sintagma „președintele Uniunii Avocaților ”.</p> <p>Alte obiecții sau propuneri nu sunt.</p>	<p>1. Nu se acceptă Dreptul de a înainta o acțiune civilă nu poate echivala și cu acordarea dreptului tuturor subiecților de a depune recurs în interesul legii.</p> <p>2. Nu se acceptă Potrivit Legii cu privire la avocatură, Consiliul Uniunii Avocaților este organul reprezentativ și deliberativ al avocaților din țară și asigură activitatea permanentă a Uniunii Avocaților.</p>

			<p>Potrivit, art. 40 alin. (2) lit.b) din legea menționată, Președintele Uniunii „prezidează ședințele Consiliului”. Prin urmare, rațiunea prevederii legale care stabilește că Președintele Uniunii semnează actele Consiliului reiese din competența acestuia de a prezida ședințele. Mai mult, deși actele Consiliului sunt semnate de către Președintele Uniunii, acestea sunt emis în numele Consiliului.</p>
10.	<p>Consiliul Superior al Procurorilor</p>	<p>Redacția propusă pentru alin.(2) și alin.(3) din Codul de procedură civilă precum și pentru alin.(4¹) și alin.(4²) art.384 din Codul de procedură penală, într-o măsură definitivă, a luat forma constatărilor degajate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.</p> <p>Nu punem la îndoială importanța acestor raționamente, precum și agreăm deplin necesitatea îndeplinirii angajamentelor asumate de țara noastră pentru instituirea criteriilor de calitate a hotărârilor judecătorești.</p> <p>În această ordine de idei menționăm că alin.(8) art.7 din Codul de procedură penală statuează expres și într-o manieră imperativă că hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, procurori și instanțele de judecată.</p> <p>Respectiv, concluziile formulate de către instanța europeană, statuate cu valoare de principiu, <i>ex officio</i> generează efecte pe dimensiunea jurisprudenței naționale, inclusiv la compartimentul calității hotărârilor adoptate de judecători.</p> <p>Având în vedere aceste circumstanțe notăm că transcrierea în legea procesuală a unor teze din hotărârile CtEDO trebuie ajustată cerințelor de tehnică legislativă și normelor stilistice de redactare.</p> <p>Exprimăm opinia că textul de lege trebuie, pe cât de posibil, să excludă marja existenței interpretărilor și să exprime un sens unic al ideii pe care o conține.</p> <p>Cu toate acestea, redacția propusă pentru alin.(2) și alin.(3) din Codul de procedură civilă, și, corespunzător, pentru alin.(4¹) și alin.(4²) art.384 din</p>	<p><i>Nu se acceptă</i></p> <p>Noile amendamente propuse privind „criteriile de calitate a hotărârii judecătorești” reflectă standardele internaționale în domeniu care se cuprind în <i>Opinia nr.11(2008) a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) privind calitatea hotărârilor judecătorești.</i></p> <p>Hotărârea judecătorească trebuie să îndeplinească o serie de cerințe din care să reiasă principii comune.</p> <p>Prin urmare, scopul prevederilor este de a institui criterii care urmează să ghideze judecătorul în procesul de redactare a hotărârii judecătorești.</p> <p>De asemenea, urmează a se face distincție între conținutul propunerilor legislative de la alin. (2)-(3) al art. 239 CPC și alin.(4¹)-(4²) art.384 CPP. Or, acestea vizează două aspecte distincte și anume (1) motivarea hotărârii ca</p>

Codul de procedură penală, transmit în mod repetat același raționament – să fie invocate motivele pe care se bazează soluția adoptată de către judecător.

În acest sens exemplificăm că autorii proiectului au operat cu sintagme similare – ”să fie motivată” și ”cu invocarea motivelor”, ceea ce, în esență, redă aceeași idee, practic prin aceleași cuvinte, doar că folosite ca părți de vorbire distincte.

Mai mult de atât, sintagma ”hotărârea judecătorească (sentința instanței) trebuie.....să reflecte respectarea de către judecător a principiilor dreptului la un proces echitabil” nu întrunește cerința previzibilității normei juridice, deoarece creează o dificultate de percepție.

Menționăm că dreptul la un proces echitabil acoperă un domeniu foarte larg și include mai multe elemente componente – egalitatea armelor, contradictorialitatea, dreptul la apărare, accesul liber la justiție, prezumția nevinovăției, independența instanței, etc.

Pe cale de consecință, respectarea de către judecător a dreptului la un proces echitabil este un corolar al activității acestuia pe tot parcursul procesului derulat în fața sa și aspectul în cauză urmează a fi analizat *per ansamblu* în gradele de jurisdicție superioare atunci când se decide asupra eventualelor contestații.

De asemenea, sintagmele ”motivată suficient”, ”limbaj simplu” nu întrunesc condițiile clarității și previzibilității, existând posibilități extinse de interpretare diferită a acestora, în special când e vorba despre limbajul de specialitate, pe care un judecător nu îl poate evita la emiterea deciziilor sale penale sau civile.

În lumina jurisprudenței Curții Constituționale relevăm că norma juridică trebuie să fie previzibilă, astfel încât subiecții vizați de aceasta să își poată determina conduita personală/profesională în raport cu cerințele stabilite.

Însă, modul de redactare a normelor consemnate *supra* nu oferă claritatea și previzibilitatea necesare pentru ca activitatea de elaborare a deciziilor judecătorești să fie desfășurată astfel încât să se atingă scopul scontat prin aceste proiect de modificare.

Propunem să fie compilate textele pentru alin.(2) și alin.(3) din Codul de procedură civilă precum și pentru alin.(4¹) și alin.(4²) art.384 din Codul de procedură penală și să fie elaborat un singur alineat (separat – pentru procesul civil și procesul penal), al cărui conținut să exprime clar ideea avută în vedere de către autorii proiectului.

conținut și (2) cerințele de redactare a hotărârii în vederea asigurării clarității acesteia.

Totodată, având în vedere obiectul de cercetare al prezentului studiu de caz, care se referă inclusiv și la calitatea hotărârilor judecătorești, propunem examinarea posibilității introducerii aceluiași criterii de calitate și pentru ordonanțele de încetare a urmăririi penale, de clasare a cauzei penale, de scoatere de sub urmărire penală, de refuz în pornirea urmăririi penale, adoptate de către procuror.

Pentru argumentarea acestei propuneri notăm că reieșind din prevederile alin.(3) art.22, coroborate cu alin.(1), (3) art.467 din Codul de procedură penală, deducem concluzia că ordonanțele procurorului de încetare a urmăririi penale, care nu au fost anulate, obțin valoarea "lucrului judecat".

În această ordine de idei, prin aplicarea principiului simetriei dreptului, cerințele de calitate față de motivarea hotărârilor adoptate de către procurori trebuie să fie similare celor care se referă la deciziile instanțelor de judecată.

Totuși în această parte legislatorul a avut o intervenție modestă, care constă în stipularea prevăzută de art.255 alin.(2) din Codul de procedură penală – "Ordonanța trebuie să fie motivată", nefiind indicate criteriile care trebuie să fie întrunite în acest sens.

Respectiv, propunem să fie revăzută redacția alin.(2) art.255 din Codul de procedură penală sau, după caz, introducerea unui articol nou după art.286 din Codul de procedură penală, care să reglementeze criteriile calității motivării ordonanțelor de încetare a urmăririi penale, de clasare a cauzei penale, de scoatere de sub urmărire penală, de refuz în pornirea urmăririi penale, adoptate de către procuror într-o manieră similară celeia care va fi identificată pentru hotărârile (sentințele) judecătorești, având în vedere argumentele noastre expuse anterior.

În rest, exceptând obiecțiile formulate *supra*, proiectul de lege se susține în varianta după cum a fost formulată de către autori.

Se acceptă operarea modificărilor la art. 255 alin. (2) din CPP. În acest sens, în proiectul de lege a fost stabilit că cerințele specifice pentru redactarea unei hotărâri judecătorești urmează a fi aplicate în mod corespunzător și pentru ordonanțele emise de către procurori.

11.	A.O. „Centrul de Resurse Juridice”	<p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) salută elaborarea și expunerea pentru consultări publice a proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative <i>(unele aspecte privind procedura civilă și penală)</i>.</p> <p>CRJM a examinat cu interes proiectul și comunică despre susținerea promovării acestuia, apreciind în mod special amendamentele referitoare la instituirea unor criterii de calitate a hotărârilor judecătorești, excluderea competenței Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter explicativ sau instituirea în procedura civilă a recursului în interesul legii. Considerăm, că aceste garanții noi vor contribui la fortificarea independenței și responsabilității actorilor justiției, precum și a calității actului de justiție în sine.</p> <p><i>Totodată, propunem revizuirea art. 452 alin.(1¹) din Codul de procedură civilă, care prevede următoarele: „Dacă examinarea cererii de revizuire este de competența Curții Supreme de Justiție sau a instanței de apel, ședințele se desfășoară fără înștiințarea participanților la proces. Dacă instanța care examinează cererea de revizuire consideră necesară prezența participanților la proces, aceasta dispune înștiințarea lor.”</i> Nota informativă nu explică considerentele din care legiuitorul a prevăzut reguli diferite de examinare a cererii de revizuire de către instanțele de apel și CSJ, decât instanțele de fond. În acest context, propunem excluderea <i>art. 452 alin.(1¹) din Codul de procedură civilă.</i></p>	<p>Se acceptă propunerea de excludere a alin.(1¹) din art.452 al CPC.</p>
-----	------------------------------------	--	---

Ministru

Victoria IFTODI

Tabel comparativ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative
(aspecte de procedură civilă și penală)

Nr.	Prevederea actuală	Modificarea propusă	Prevederea după modificare
1.	Legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție		
	<p>Articolul 7. Atribuțiile Președintelui Curții Supreme de Justiție</p> <p>(1) Președintele Curții Supreme de Justiție exercită următoarele atribuții:</p> <p>[...]</p> <p>d) coordonează activitatea de generalizare a practicii judiciare și face propuneri Plenului privitor la emiterea hotărârilor explicative;</p> <p>[...]</p>	<p>La articolul 7 alineatul (1) litera d), cuvintele „și face propuneri Plenului privitor la emiterea hotărârilor explicative” se exclud.</p>	<p>Articolul 7. Atribuțiile Președintelui Curții Supreme de Justiție</p> <p>(1) Președintele Curții Supreme de Justiție exercită următoarele atribuții:</p> <p>[...]</p> <p>d) coordonează activitatea de generalizare a practicii judiciare;</p> <p>[...]</p>
	<p>Articolul 8. Atribuțiile președintelui și vicepreședintelui colegiului</p> <p>(1) Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ și Colegiul Penal sînt conduse de cîte un președinte și un vicepreședinte avînd următoarele atribuții:</p> <p>[...]</p> <p>h) organizează lucrul de generalizare a practicii judiciare și prezintă rezultatele pentru dezbateri la ședințele colegiului, face propuneri Plenului privitor la darea hotărârilor explicative;</p> <p>[...]</p>	<p>La articolul 8 alineatul (1) litera h), cuvintele „, , face propuneri Plenului privitor la darea hotărârilor explicative” se exclud.</p>	<p>Articolul 8. Atribuțiile președintelui și vicepreședintelui colegiului</p> <p>(1) Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ și Colegiul Penal sînt conduse de cîte un președinte și un vicepreședinte avînd următoarele atribuții:</p> <p>[...]</p> <p>h) organizează lucrul de generalizare a practicii judiciare și prezintă rezultatele pentru dezbateri la ședințele colegiului;</p> <p>[...]</p>
	<p>Articolul 13. Competența colegiilor Curții Supreme de Justiție</p> <p>(1) Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ și Colegiul Penal:</p> <p>a) judecă cauzele în condițiile legii procesuale;</p> <p>b) – <i>abrogată</i></p> <p>c) înaintează în plen propuneri cu privire la adoptarea hotărârilor cu caracter explicativ;</p> <p>d) judecă alte cauze prevăzute de lege.</p> <p>(2) - <i>abrogat</i></p>	<p>3. La articolul 13 alineatul (1), litera c) se abrogă.</p>	<p>Articolul 13. Competența colegiilor Curții Supreme de Justiție</p> <p>(1) Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ și Colegiul Penal:</p> <p>a) judecă cauzele în condițiile legii procesuale;</p> <p>b) – <i>abrogată</i></p> <p>c) – <i>abrogată</i></p> <p>d) judecă alte cauze prevăzute de lege.</p> <p>(2) - <i>abrogat</i></p>

<p>Articolul 16. Competența Plenului Curții Supre de Justiție Plenul Curții Supreme de Justiție:</p> <p>a) - <i>abrogată</i></p> <p>b) sesizează din oficiu sau la propunerea altor instanțe judecătorești Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității actelor juridice;</p> <p>c) examinează rezultatele generalizării practicii judiciare și adoptă hotărâri cu caracter explicativ;</p> <p>d) întru asigurarea uniformizării practicii judiciare, emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative în cazul apariției problemelor legate de aplicarea legii;</p> <p>e) constituie, după caz, colegii conform categoriilor de cauze, determină durata activității lor;</p> <p>f) confirmă componențele colegiilor;</p> <p>g) confirmă componența Consiliului Științific Consultativ;</p> <p>h) - <i>abrogată</i></p> <p>i) aprobă Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Curții Supreme de Justiție, îl modifică și îl completează;</p> <p>j) exercită alte atribuții prevăzute de lege.</p>	<p>La articolul 16: litera b) se abrogă; la litera c), cuvintele „și adoptă hotărâri cu caracter explicativ” se substituie cu cuvintele „pe care le plasează pe pagina sa web”.</p>	<p>Articolul 16. Competența Plenului Curții Supre de Justiție Plenul Curții Supreme de Justiție:</p> <p>a) - <i>abrogată</i></p> <p>b) - <i>abrogată</i></p> <p>c) examinează rezultatele generalizării practicii judiciare <i>pe care le plasează pe pagina sa web</i>;</p> <p>d) întru asigurarea uniformizării practicii judiciare, emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative în cazul apariției problemelor legate de aplicarea legii;</p> <p>e) constituie, după caz, colegii conform categoriilor de cauze, determină durata activității lor;</p> <p>f) confirmă componențele colegiilor;</p> <p>g) confirmă componența Consiliului Științific Consultativ;</p> <p>h) - <i>abrogată</i></p> <p>i) aprobă Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Curții Supreme de Justiție, îl modifică și îl completează;</p> <p>j) exercită alte atribuții prevăzute de lege.</p>
<p>2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30 mai 2003</p>		
<p>Articolul 17. Unificarea practicii judiciare</p> <p>(1) Pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației, Curtea Supremă de Justiție, din oficiu, precum și la propunerea organelor profesionale, create prin lege, ale profesiilor conexe justiției, adoptă și publică hotărâri explicative și opinii consultative privind aplicarea corectă a normelor de drept și soluționarea justă a cauzelor.</p> <p>(2) Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție și opiniile consultative ale colegiilor Curții Supreme de Justiție au caracter de îndrumare și nu sînt obligatorii pentru instanțele judecătorești.</p>	<p>Articolul 17 se abrogă.</p>	<p>Articolul 17 - <i>abrogat</i></p>

<p>Articolul 23. Caracterul public al dezbaterilor judiciare [...]</p> <p>(3) Instanța de judecată va dispune judecarea cauzei în ședință secretă pentru a preveni divulgarea unor informații care se referă la aspectele intime ale vieții, care lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională ori la alte circumstanțe care ar putea prejudicia interesele participanților la proces, ordinea publică sau moralitatea. [...]</p>	<p>La articolul 23 alineatul (3) cuvintele „va dispune” se substituie cu cuvintele „poate să dispună”.</p>	<p>Articolul 23. Caracterul public al dezbaterilor judiciare [...]</p> <p>(3) Instanța de judecată <i>poate să dispună</i> judecarea cauzei în ședință secretă pentru a preveni divulgarea unor informații care se referă la aspectele intime ale vieții, care lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională ori la alte circumstanțe care ar putea prejudicia interesele participanților la proces, ordinea publică sau moralitatea. [...]</p>
<p>Articolul 239. Legalitatea și temeinicia hotărârii</p> <p>Hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.</p>	<p>Articolul 239 va avea următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 239. Calitatea hotărârii judecătorești</p> <p>(1) Hotărârea judecătorească trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Hotărârea se întemeiază numai pe circumstanțele constatate și evaluate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.</p> <p>(2) Hotărârea judecătorească trebuie să fie motivată suficient pentru a permite participanților la proces să înțeleagă motivele pe care se întemeiază și să reflecte respectarea principiilor dreptului la un proces echitabil și a unor aprecieri convingătoare a probelor.</p> <p>(3) Hotărârea judecătorească se redactează într-un limbaj clar, simplu și accesibil pentru a putea fi înțeleasă, cu invocarea coerentă, consecventă și lipsită de ambiguitate a tuturor motivelor.”</p>	<p>Articolul 239. Calitatea hotărârii judecătorești</p> <p>(1) Hotărârea judecătorească trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Hotărârea se întemeiază numai pe circumstanțele constatate și evaluate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.</p> <p>(2) Hotărârea judecătorească trebuie să fie motivată suficient pentru a permite participanților la proces să înțeleagă motivele pe care se întemeiază și să reflecte respectarea principiilor dreptului la un proces echitabil și a unor aprecieri convingătoare a probelor.</p> <p>(3) Hotărârea judecătorească se redactează într-un limbaj clar, simplu și accesibil pentru a putea fi înțeleasă, cu invocarea coerentă, consecventă și lipsită de ambiguitate a tuturor motivelor.</p>

<p>Articolul 452. Examinarea cererii de revizuire (1) Instanța examinează cererea de revizuire în ședință publică în conformitate cu normele de examinare a cererii de chemare în judecată. (1¹) Dacă examinarea cererii de revizuire este de competența Curții Supreme de Justiție sau a instanței de apel, ședințele se desfășoară fără înștiințarea participanților la proces. Dacă instanța care examinează cererea de revizuire consideră necesară prezența participanților la proces, aceasta dispune înștiințarea lor. (2) Dezbaterile sînt limitate la admisibilitatea revizuirii și la faptele pe care se întemeiază. (3) Participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor însă nu împiedică examinarea cererii de revizuire.</p>	<p>La articolul 452 alineatul (1¹) se abrogă.</p>	<p>Articolul 452. Examinarea cererii de revizuire (1) Instanța examinează cererea de revizuire în ședință publică în conformitate cu normele de examinare a cererii de chemare în judecată. (1¹) - <i>abrogat</i> (2) Dezbaterile sînt limitate la admisibilitatea revizuirii și la faptele pe care se întemeiază. (3) Participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor însă nu împiedică examinarea cererii de revizuire.</p>
---	--	---

Se completează cu Capitolul XXXIX¹ cu următorul cuprins:

**„Capitolul XXXIX¹
Recursul în interesul legii**

Articolul 453¹. Subiecții în drept să depună recursul în interesul legii

Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea uniformă a legii de către toate instanțele judecătorești ministrul justiției, Avocatul Poporului, Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova, președintele Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție pot solicita Curții Supreme de Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.

Articolul 453². Condițiile de admisibilitate

Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecării au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești irevocabile, care se anexează la cerere.

Articolul 453³. Judecarea recursului în interesul legii

(1) Recursul în interesul legii se judecă de Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție.

(2) La primirea cererii, președintele Curții Supreme de Justiție desemnează în mod aleatoriu trei judecători din Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ pentru a întocmi un raport asupra recursului în interesul legii.

(3) În vederea întocmirii raportului, președintele completului de judecată poate solicita opinia scrisă a unor specialiști în domeniu asupra chestiunilor de drept soluționate diferit.

(4) Raportul cuprinde soluțiile diferite date problemei de drept și motivarea pe care acestea se fundamentează, jurisprudența relevantă a Curții Constituționale, a Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și altă jurisprudență internațională

**Capitolul XXXIX¹
Recursul în interesul legii**

Articolul 453¹. Subiecții în drept să depună recursul în interesul legii

Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea uniformă a legii de către toate instanțele judecătorești ministrul justiției, Avocatul Poporului, Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova, președintele Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție pot solicita Curții Supreme de Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.

Articolul 453². Condițiile de admisibilitate

Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecării au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești irevocabile, care se anexează la cerere.

Articolul 453³. Judecarea recursului în interesul legii

(1) Recursul în interesul legii se judecă de Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție.

(2) La primirea cererii, președintele Curții Supreme de Justiție desemnează în mod aleatoriu trei judecători din Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ pentru a întocmi un raport asupra recursului în interesul legii.

(3) În vederea întocmirii raportului, președintele completului de judecată poate solicita opinia scrisă a unor specialiști în domeniu asupra chestiunilor de drept soluționate diferit.

(4) Raportul cuprinde soluțiile diferite date problemei de drept și motivarea pe care acestea se fundamentează, jurisprudența relevantă a Curții Constituționale, a Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și altă jurisprudență internațională relevantă, opiniile exprimate în doctrină relevante în domeniu, precum și opinia specialiștilor consultați. Judecătorii raportori întocmesc și motivează proiectul

relevantă, opiniile exprimate în doctrină relevante în domeniu, precum și opinia specialiștilor consultați. Judecătorii raportori întocmesc și motivează proiectul soluției ce se propune a fi dată recursului în interesul legii.

(5) Ședința Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție se convoacă de președintele colegiului, sau în lipsa acestuia de către vicepreședinte, cu cel puțin 20 de zile înainte de desfășurarea acesteia. La convocare fiecare judecător primește o copie de pe raportul cu soluția propusă.

(6) La ședință participă toți judecătorii care fac parte din Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, cu excepția celor care din motive obiective nu pot participa. Ședința are loc în prezența a cel puțin 2/3 din numărul judecătorilor.

(7) Recursul în interesul legii se susține în fața Plenului Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție de către persoana care l-a depus sau reprezentantul acesteia.

(8) Recursul în interesul legii se judecă în cel mult 3 luni de la data sesizării instanței, iar soluția se adoptă cu votul majorității judecătorilor prezenți. Abținerea de la vot este interzisă.

Articolul 453⁴. Hotărîrea și efectele ei

(1) Asupra cererii de recurs în interesul legii Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție se pronunță printr-o decizie motivată care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(2) Decizia pronunțată în interesul legii este obligatorie din ziua pronunțării și nu are efect asupra cauzelor deja soluționate printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă.”.

soluției ce se propune a fi dată recursului în interesul legii.

(5) Ședința Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție se convoacă de președintele colegiului, sau în lipsa acestuia de către vicepreședinte, cu cel puțin 20 de zile înainte de desfășurarea acesteia. La convocare fiecare judecător primește o copie de pe raportul cu soluția propusă.

(6) La ședință participă toți judecătorii care fac parte din Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, cu excepția celor care din motive obiective nu pot participa. Ședința are loc în prezența a cel puțin 2/3 din numărul judecătorilor.

(7) Recursul în interesul legii se susține în fața Plenului Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție de către persoana care l-a depus sau reprezentantul acesteia.

(8) Recursul în interesul legii se judecă în cel mult 3 luni de la data sesizării instanței, iar soluția se adoptă cu votul majorității judecătorilor prezenți. Abținerea de la vot este interzisă.

Articolul 453⁴. Hotărîrea și efectele ei

(1) Asupra cererii de recurs în interesul legii Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție se pronunță printr-o decizie motivată care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

(2) Decizia pronunțată în interesul legii este obligatorie din ziua pronunțării și nu are efect asupra cauzelor deja soluționate printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă.”.

Articolul 7. Legalitatea procesului penal

(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.

(4) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor legale și este expusă într-un act juridic care nu poate fi supus controlului constituționalității, instanța va aplica în direct legea.

(5) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivînd hotărîrea sa și informînd despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție.

(6) Hotărîrile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

(7) Hotărîrile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești.

(8) Hotărîrile definitive ale Curții Europene a

Articolul 7:

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.”;

se completează cu alineatele (3¹)-(3³) cu următorul cuprins:

„(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amînă dezbaterile judiciare.

(3³) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (3¹), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.”;

Articolul 7. Legalitatea procesului penal

(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

(3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amînă dezbaterile judiciare.

<p>Drepturilor Omului sînt obligatorii pentru organele de urmărire penale, procurori și instanțele de judecată.</p> <p>(9) Deciziile Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție pronunțate ca urmare a examinării recursului în interesul legii sînt obligatorii pentru instanțele de judecată în măsura în care situația de fapt și de drept pe cauză rămîne cea care a existat la soluționarea recursului.</p>	<p>alineatul (7) se abrogă.</p>	<p>(3³) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (3¹), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.</p> <p>(4) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor legale și este expusă într-un act juridic care nu poate fi supus controlului constituționalității, instanța va aplica în direct legea.</p> <p>(5) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivînd hotărîrea sa și informînd despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție.</p> <p>(6) Hotărîrile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.</p> <p>(7) – abrogat</p> <p>(8) Hotărîrile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sînt obligatorii pentru organele de urmărire penale, procurori și instanțele de judecată.</p> <p>(9) Deciziile Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție pronunțate ca urmare a examinării recursului în interesul legii sînt obligatorii pentru instanțele de judecată în măsura în care situația de fapt și de drept pe cauză rămîne cea care a existat la soluționarea recursului.</p>
<p>Articolul 39. Competența Curții Supreme de Justiție</p> <p>Curtea Supremă de Justiție:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) judecă în primă instanță cauzele penale privind infracțiunile săvîrșite de Președintele Republicii Moldova; 2) ca instanță de recurs, judecă recursurile împotriva hotărîrilor pronunțate de către instanțele de apel; 3) judecă, în limitele competenței sale, cauzele supuse căilor extraordinare de atac, inclusiv recursurile în anulare; 	<p>La articolul 39, punctele 4)-5) se abrogă.</p>	<p>Articolul 39. Competența Curții Supreme de Justiție</p> <p>Curtea Supremă de Justiție:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) judecă în primă instanță cauzele penale privind infracțiunile săvîrșite de Președintele Republicii Moldova; 2) ca instanță de recurs, judecă recursurile împotriva hotărîrilor pronunțate de către instanțele de apel; 3) judecă, în limitele competenței sale, cauzele supuse căilor extraordinare de atac, inclusiv recursurile

<p>3¹⁾ judecă recursurile în interesul legii; 3²⁾ soluționează cererile de revizuire a cauzelor în urma pronunțării unei hotărâri de condamnare a Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului; 4) sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității actelor juridice și asupra cazurilor excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice; 5) adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale; 6) soluționează cererile de strămutare.</p>		<p>în anulare; 3¹⁾ judecă recursurile în interesul legii; 3²⁾ soluționează cererile de revizuire a cauzelor în urma pronunțării unei hotărâri de condamnare a Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului; 4) – <i>abrogat</i> 5) – <i>abrogat</i> 6) soluționează cererile de strămutare.</p>
<p>Articolul 255. Ordonanțele organului de urmărire penală [...] (2) Ordonanța trebuie să fie motivată și să cuprindă: data și locul întocmirii, numele, prenumele și calitatea persoanei care o întocmește, cauza la care se referă, obiectul acțiunii sau măsurii procesuale, temeiul legal al acesteia și semnătura celui care a întocmit-o. Ordonanța nesemnată de persoana care a întocmit-o nu are putere juridică și se consideră nulă. Dacă organul de urmărire penală consideră că este cazul să fie luate anumite măsuri, face propuneri motivate în ordonanță. [...]</p>	<p>La articolul 255 alineatul (2) propoziția întâi se completează la sfârșit cu textul „, cerințele stabilite la art.384 alin. (4²⁾ aplicându-se în mod corespunzător”.</p>	<p>Articolul 255. Ordonanțele organului de urmărire penală [...] (2) Ordonanța trebuie să fie motivată și să cuprindă: data și locul întocmirii, numele, prenumele și calitatea persoanei care o întocmește, cauza la care se referă, obiectul acțiunii sau măsurii procesuale, temeiul legal al acesteia și semnătura celui care a întocmit-o, <i>cerințele stabilite la art.384 alin. (4²⁾ aplicându-se în mod corespunzător</i>. Ordonanța nesemnată de persoana care a întocmit-o nu are putere juridică și se consideră nulă. Dacă organul de urmărire penală consideră că este cazul să fie luate anumite măsuri, face propuneri motivate în ordonanță. [...]</p>
<p>Articolul 384. Sentința judecătorească (1) Instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului prin adoptarea sentinței de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal. (2) Sentința se adoptă în numele legii. (3) Sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. (4) Instanța își întemeiază sentința numai pe probele care au fost cercetate în ședința de judecată.</p>	<p>Articolul 384 se completează cu alineatele (4¹⁾ și (4²⁾, cu următorul cuprins: (4¹⁾ Sentința instanței trebuie să fie motivată suficient pentru a permite participanților la proces să înțeleagă motivele pe care se întemeiază și să reflecte respectarea principiilor dreptului la un proces echitabil și a unor aprecieri convingătoare a probelor. (4²⁾ Sentința instanței se redactează într-un limbaj clar, simplu și accesibil pentru a putea fi înțeleasă, cu invocarea coerentă, consecventă și lipsită de ambiguitate a tuturor motivelor.”.</p>	<p>Articolul 384. Sentința judecătorească (1) Instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului prin adoptarea sentinței de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal. (2) Sentința se adoptă în numele legii. (3) Sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. (4) Instanța își întemeiază sentința numai pe probele care au fost cercetate în ședința de judecată. (4¹⁾ <i>Sentința instanței trebuie să fie motivată suficient pentru a permite participanților la proces să înțeleagă motivele pe care se întemeiază și să reflecte respectarea principiilor dreptului la un proces echitabil și a unor aprecieri convingătoare a probelor.</i></p>

<p>Articolul 432. Admisibilitatea în principiu a recursului</p> <p>(1) Instanța de recurs examinează admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, în camera de consiliu în baza materialelor din dosar.</p> <p>(2) Un complet format din 3 judecători, prin decizie motivată, va decide în unanimitate asupra inadmisibilității recursului înaintat în cazul în care se constată că:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) recursul nu îndeplinește cerințele de formă și de conținut, prevăzute în art.429 și 430; 2) recursul este declarat peste termen; 3) temeiurile invocate de recurent nu se încadrează în cele prevăzute la art.427; 4) recursul este vădit neîntemeiat; 5) recursul nu abordează probleme de drept de importanță generală pentru jurisprudență. <p>(3) Decizia privind inadmisibilitatea recursului este irevocabilă și se comunică părților.</p> <p>(4) Dacă recursul îndeplinește cerințele de formă și conținut, iar temeiurile invocate se încadrează în cele prevăzute de lege, din care se întrevede încălcarea gravă a drepturilor persoanei, și cauza prezintă un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și în cazul în care unul din judecătorii din complet nu este de acord cu inadmisibilitatea, completul din 3 judecători va trimite, prin încheiere, recursul pentru judecare Colegiului lărgit al Curții Supreme de Justiție constituit din 5 judecători și va fixa data ședinței de judecată, făcându-se mențiune despre aceasta pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.</p> <p>(5) Dacă Colegiul format din 3 judecători consideră cauza de un interes deosebit pentru jurisprudență, fixează data ședinței publice și dispune să se comunice părților la proces despre aceasta.</p>	<p>Articolul 432:</p> <p>la alineatul (2) punctul 4) se abrogă;</p> <p>alineatul (4) se completează cu cuvintele „, , precum și va comunica părților la proces despre aceasta”;</p> <p>alineatul (5) se abrogă.</p>	<p>(4²) Sentința instanței se redactează într-un limbaj clar, simplu și accesibil pentru a putea fi înțeleasă, cu invocarea coerentă, consecventă și lipsită de ambiguitate a tuturor motivelor.</p> <p>Articolul 432. Admisibilitatea în principiu a recursului</p> <p>(1) Instanța de recurs examinează admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, în camera de consiliu în baza materialelor din dosar.</p> <p>(2) Un complet format din 3 judecători, prin decizie motivată, va decide în unanimitate asupra inadmisibilității recursului înaintat în cazul în care se constată că:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) recursul nu îndeplinește cerințele de formă și de conținut, prevăzute în art.429 și 430; 2) recursul este declarat peste termen; 3) temeiurile invocate de recurent nu se încadrează în cele prevăzute la art.427; 4) - abrogat; 5) recursul nu abordează probleme de drept de importanță generală pentru jurisprudență. <p>(3) Decizia privind inadmisibilitatea recursului este irevocabilă și se comunică părților.</p> <p>(4) Dacă recursul îndeplinește cerințele de formă și conținut, iar temeiurile invocate se încadrează în cele prevăzute de lege, din care se întrevede încălcarea gravă a drepturilor persoanei, și cauza prezintă un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și în cazul în care unul din judecătorii din complet nu este de acord cu inadmisibilitatea, completul din 3 judecători va trimite, prin încheiere, recursul pentru judecare Colegiului lărgit al Curții Supreme de Justiție constituit din 5 judecători și va fixa data ședinței de judecată, făcându-se mențiune despre aceasta pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, precum și va comunica părților la proces despre aceasta.</p> <p>(5) - abrogat</p>
<p>Articolul 433. Procedura judecării recursului</p> <p>(1) Recursul se judecă fără citarea părților la proces. La judecarea recursului în ședință publică conform prevederilor art. 432 alin. (5) participă procurorul și persoanele indicate la art. 401 ale căror interese sînt atinse prin argumentele invocate în recurs.</p> <p>[...]</p>	<p>La articolul 433, alineatul (1) va avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Recursul se judecă în ședință de judecată, cu citarea părților, a căror neprezentare nu împiedică examinarea. La judecarea recursului participă procurorul și persoanele indicate la art.401 ale căror interese sunt atinse prin argumentele invocate.”.</p>	<p>Articolul 433. Procedura judecării recursului</p> <p>(1) Recursul se judecă în ședință de judecată, cu citarea părților, a căror neprezentare nu împiedică examinarea. La judecarea recursului participă procurorul și persoanele indicate la art.401 ale căror interese sunt atinse prin argumentele invocate.</p> <p>[...]</p>